

SYLLABUS I LËNDËS “MONITORIM I MJEDISIT”

Të dhëna bazike të lëndës	
Njësia akademike:	Fakulteti i Shkencave të Jetës dhe Mjedisit
Titulli i lëndës:	Monitorimi i mjedisit
Programi:	Shkencat e Pyjeve dhe Mjedisit (SHPM)
Niveli:	Bachelor
Statusi lëndës:	Zgjedhore
Viti i studimeve:	Viti i parë , semestri i dytë
Numri i orëve në javë:	2+1
Vlera në kredi – ECTS:	3
Koha / lokacioni:	Do të percaktohet
Mësimdhënësi i lëndës:	Prof. Asoc. Dr. Albana Plaqiqi Milaimi
Të dhënat kontaktuese:	Tel: +383/44 187 368 E-mail: albana.milaimi@umi-prizren.com
Përshkrimi i lëndës:	<p>Në fillim të kursit do të shtjellohen metodat standarde fiziko-kimike për ekzaminimin e kontaminimit të mostrave në ambient (teori dhe praktikë). Pastaj do të analizohet shkalla e kontaminimit – ndotjes së mjedisit dhe ligji mbi ndotjen dhe mbrojtjen e mjedisit. Do të vazhdohet me bazat e Toksikologjisë dhe Gjenotoksikologjisë. Do të shtjellohen përparësitë e metodave krahasuese dhe metodat biologjike që përdoren për monitorimin e mjedisit të ndotur, me theks të veçantë ndotjen e ujit, tokës dhe ajrit. Do të sqarohen edhe Principet bazë në zhvillimin dhe aplikimin e metodave të biomonitorimit; Roli i bioteknologjisë, mikrobiologjisë, inxhinieringut biologjik, në zhvillimin dhe futjen e metodave të reja të biomonitorimit; Karakteristikat grupore të nevojshme për testimin e organizmave me metodat e biomonitorimit. Do të vazhdohet me Vlerësimin dhe interpretimin e rezultateve të monitorimit të mjedisit, si dhe vlerësimin e rrezikut mjedisor. Kapitulli i fundit do të jetë njohja me mundësitë për një Bioteknologji të re në fushën e monitorimit të mjedisit.</p>
Qëllimi i lëndës:	<p>Qëllimi i kësaj lënde është që studentëve t'u ofrohen njohuri për metodat fizike, kimike dhe biologjike në monitorimin mjedisor, në mënyrë që të vlerësojnë nivelin e ndotjes së mjedisit, masat që duhet të merren për zvogëlimin e ndotjes dhe zbatimin e standardeve për lirim të ndotësve duke përdorur edhe teknologjitë e reja në kontrollin e gjendjes së ambientit jetësor.</p>
Rezultatet e të nxënit:	<p>Me përfundimin e këtij kursi, studentët do të jenë në gjendje që të:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Njohin burimet e ndotjes së ajrit, ujit dhe tokës.2. Njohin Standardet e lejueshme të nivelit të ndotjes.3. Të përshkruajnë Masat tekniko - teknologjike dhe metodat që përdoren për identifikimin dhe dozimin e ndotësve.4. Të analizojnë rolin e indikatorëve biologjik në vlerësimin e gjendjes së ambientit jetësor.5. Të vlerësojnë gjendjen e mjedisit jetësor në Kosovë.6. Zbatojnë njohuritë e fituara në praktikë.

Ngarkesa e studentit (duhet të korrespondoj me rezultatet e të nxënit të studentit)			
Aktiviteti	Orë	Ditë/javë	Gjithsej
Ligjërata	2	15	30
Ushtrime teorike/laboratorike	1	20	20
Punë praktike			
Kontaktet me mesimdhënësin/konsultimet	2/semestër	-	2
Ushtrime në terren			
Kollokfiime, seminare	2/semestër	-	2
Detyra të shtëpisë			
Koha e studimit vetanak të studentit (në bibliotekë ose në shtëpi)	1	15	15
Përgatitja përfundimtare për provim	2/semestër	-	2
Koha e kaluar në vlerësim (teste,kuis,provim final)	2/semestër	-	2
Projektet, prezantimet ,etj	2/semestër	-	2
Totali			75 orë
Metodologjia e mesimdhënies:	Ligjërata, diskutime, ushtrime praktike në laborator, konsultime, projekte të pavarura, detyra shtëpie, kollokuiume, provime.		
Metodologjia e vlerësimit:	Vlerësimi përfundimtar paraqet shumën e : Vlerësimit të parë (kolokvium): 20%, Vlerësimit të dytë (kolokvium): 20%, Pjesa praktike: 10%, Seminaret ose angazhime tjera: 10%, Vijimi i rregullt: 10%,Provimi final: 30%, Totali: 100 % .		
Literatura			
Literatura primare:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kasum Letaj, Albana Milaimi 2018. Monitorimi mjedisor. Skriptë me përmbjedhje ligjëratash. 2. Aleko Miho: Monitorimi biologjik Mjedisor. Tiranë. 2011. 		
Literatura shitesë:	<ol style="list-style-type: none"> 3. Dervish Rozhaja & M. Jablanovic: Ndotja dhe mbrojtja e Mjedisit jetësor. Prishtinë, 1980. 4. Environmental monitoring. 2004. (Ed.: Wiersma B. G.) Lewis Publishers is an imprint of CRC Press LLC. Florida, USA. 5. Environmental Science: A Global Concern. 2014. William Cunningham and Mary Cunningham. McGraw-Hill Education; 13 editions. 6. Erleta Kryeziu, Albana Milaimi (2020). Monitorimi i ndotjes së mjedisit me metale të rënda te drunjët në pyjet e drenasit”. Punim Diplome, Universiteti Ukshin Hoti” Prizren. 7. Albana Plakiqi Milaimi, Qerim I. Selimi, Kasum Rr.Letaj, Artan Trebicka. (2015). Lead Effect on Aminolevulinic Acid Dehydratase Acti.city of Feral Pigeon (Columba livia) in Drenas. Journal of Chemical Health Risks 5(4), 245–250. http://www.jchr.org/article_544113.html; DOI: 10.22034/JCHR.2015.544113 		

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Albana Plakiqi Milaimi, Qerim Selimi, Kasum Letaj, Artan Trebicka, Astrit Milaimi.((2016) Accumulation of Heavy Metals in Feral Pigeons Living Near a Ferronickel Smelter. Pol. J. Environ. Stud. Vol. 25, No. 6, 1-5. Impact factor. http://www.pjoes.com/Accumulation-of-Heavy-Metals-in-Feral-Pigeons-nLiving-Near-aFerronickel-Smelter,63425,0,2.html;DOI: https://doi.org/10.15244/pjoes/63425 2. Leonora Çarkaj, Qerim Selimi2, Murtezan Ismaili & Albana Plakiqi Milaimi*. Monitoring of environmental pollution by heavy metal through the Roman snail (<i>Helix pomatia</i>) in Mitrovica-Kosovo. Carpathian Journal of Earth and Environmental Sciences, 2021, Vol. 16, No. 2, p.463 – 468; http://www.cjees.ro/viewTopic.php?topicId=919; DOI:10.26471/cjees/2021/016/191, Corresponding author. 3. Leonora Çarkaj1, Qerim Selimi2 , Murtezan Ismaili1 , Albana Plakiqi Milaimi3* Roman Snail (<i>Helix pomatia</i> L.) as Bioindicator of Heavy Metals Pollution in Mitrovica Town, Kosovo. Ecological Engineering & Environmental Technology 2022, 23(3), 64–71. DOI: https://doi.org/10.12912/27197050/147149, Corresponding author.
--	--

Plani i dizajnuar i mësimit:		
Java	Ligjërata	Ushtrime
<i>Java e parë:</i>	Monitorimi mjedisor, rëndësia dhe objektivat	Monitorimi përmes përcaktimit të parametrave fizikë të ujit
<i>Java e dytë:</i>	Zonat monitoruese mjedisore	Monitorimi përmes përcaktimit të parametrave kimikë të ujit
<i>Java e tretë:</i>	Treguesit e monitorimit mjedisor	Monitorimi i ujit të ndotur përmes pranisë së jo vertebrorëve
<i>Java e katërt:</i>	Tipet e monitorimit mjedisor dhe efikasiteti	Monitorimi i ujit të ndotur përmes algave Nostoc
<i>Java e pestë:</i>	Monitoringu biologjik. Tipet e monitorimit biologjik-bioprovat dhe biovëzhgimi	Monitorimi i ujit të ndotur përmes algave të gjelbërta. Indeksi i Palmer-it për ndotje organike
<i>Java e gjashtë:</i>	Organizmat indikator; Biosensorët (biomarkeret) Vlerësimi i parë intermediar	Monitorimi i ajrit përmes indikatorëve bimorë
<i>Java e shtatë:</i>	Ekosistemi dhe habitat; Integriteti biologjik; Rëndësia e të dhënave paleoekologjike gjatë monitorimit biologjik	Efektet e pesticideve në parametrat biokimikë të plazmës së gjakut në organizmat shtazorë
<i>Java e tetë:</i>	Vlerësimi i ndotjes përmes bioakumulimit; Monitorimi i larmisë biologjike; Paraqitja e të dhënave, gabimet dhe rëndësia e vlerësimit biologjik të mjedisit	Efektet e ndotësve në sintezën e proteinave; Përcaktimi i proteinave totale

<i>Java e nëntë:</i>	Bioindikatorët; Bioakumulimi	Bioakumulimi i metaleve të rënda në organet e caktuar.
<i>Java e dhjetë:</i>	Klasifikimi i bioindikatorëve Bioindikatorët e larmisë biologjike (biodeversiteti). Bioindikatorët e gjendjes abiotike	Ndikimi i metaleve të rënda në aktivitetin e enzimave të stresit oksidativ
<i>Java njëmbëdhjetë:</i>	<i>e</i> Bioindikatorët e gjendjes mjedisore; Bioindikatorët e mjedisëve ujorë	Aktiviteti i alanin dhe aspartat transaminazës në plazmën e gjakut
<i>Java dymbëdhjetë:</i>	<i>e</i> Biomarkerët (bioshenjat)	Monitorimi i ndotjes së mjedisit përmes parametërve hematologjikë
<i>Java trembëdhjetë:</i>	<i>e</i> Bazat e biomonitorimit gjenetik; Variabiliteti gjenetik. Përshtatshmëria dhe tipet e përshtatjes	Efekti i Pb në histologjinë e indeve
<i>Java katërbëdhjetë:</i>	<i>e</i> Mutagjenet dhe kancerogjenet	Analizimi dhe interpretimi i të dhënave
<i>Java pesëmbëdhjetë:</i>	<i>e</i> Ekosistemi dhe habitati; Integriteti biologjik; Rëndësia e të dhënave paleoekologjike gjatë monitorimit biologjik Vlerësimi i dytë intermediar	Monitorimi përmes parametërve morfometrikë.
Politikat akademike dhe kodi i sjelljes		
Pjesëmarrja e rregullt dhe aktive e studentëve në ligjërata, ushtrime (pjesën praktike) dhe se punë seminarike. Mbatja e qetësisë në mësim, shkyçja e telefonave celular, hyrja me kohë në sallë të mësim, etj..		